

ปัจจัยพยากรณ์ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมและอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เป็นผู้ประกอบการของผู้ที่ศึกษาด้านผู้ประกอบการในประเทศไทย

DETERMINANTS OF ENTREPRENEURIAL INTENTIONS AND THE INFLUENCE ON ENTREPRENEURIAL BEHAVIOR OF STUDENTS AND GRADUATES OF THE ENTREPRENEURSHIP PROGRAMS IN THAILAND

ณฐา จารุวรรณเดช¹ และ ทิพวรรณ ปิ่นวนิชย์กุล²

Natha Charuwannadetch¹ and Tippawan Pinvanichkul²

Received 24 December 2021

Revised 19 April 2022

Accepted 20 April 2022

บทคัดย่อ

ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมได้รับความสนใจว่าสามารถพยากรณ์การแสดงพฤติกรรมหรือการตัดสินใจเป็นผู้ประกอบการของบุคคลตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน โดยมีปัจจัยด้านทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เป็นปัจจัยกำหนดความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรม งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบสมมติฐานโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยกำหนดความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมมีผลต่อการตัดสินใจเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาผู้ประกอบการหรือไม่ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน และใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง ผลการศึกษาพบว่าสมการโครงสร้างของข้อมูลเชิงประจักษ์สอดคล้องกับโครงสร้างความสัมพันธ์ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการตัดสินใจเป็นผู้ประกอบการผ่านความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาผู้ประกอบการ ได้แก่ ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม การทดสอบสมมติฐานไม่ยืนยันว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อการแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ ผลการศึกษาสะท้อนว่าการศึกษาด้านผู้ประกอบการมีผลต่อการตัดสินใจเป็นผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษาที่จัดหลักสูตรด้านผู้ประกอบการสามารถนำผลการศึกษาไป

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะบัณฑิตวิทยาลัยการจัดการและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
Graduate Student, Graduate School of Management and Innovation, King Mongkut's University of
Technology Thonburi

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., คณะบัณฑิตวิทยาลัยการจัดการและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
Assistant Professor, Ph. D., Graduate School of Management and Innovation, King Mongkut's University of
Technology Thonburi

Corresponding Author Email: natha.charu@gmail.com; tippawan.pin@mail.kmutt.ac.th

ประยุกต์ใช้โดยอาจจัดให้มีสนามทดลองในการลงมือปฏิบัติเพื่อช่วยสร้างความมั่นใจและรับรู้ถึงความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทำให้เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อการเป็นผู้ประกอบการ เพื่อช่วยผลักดันการแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ

คำสำคัญ: การควบคุมพฤติกรรม ผู้ประกอบการ พฤติกรรม

Abstract

It is assumed that behavioral intention predicts the entrepreneurial behavior of a person while the intention is influenced by the personal Attitude Toward Behavior (ATT), Subjective Norms (SN), and Perceived Behavioral Control (PBC) which follows the Theory of Planned Behavior (TPB). This study aims to explain entrepreneurial intentions and the entrepreneurial behavior of students and graduates of the Entrepreneurship Programs in Thailand with the influence of ATT SN and PBC. Four hundred samples of questionnaire results were collected from students and graduates of the entrepreneurship program of the universities in Thailand. Structural Equation Model (SEM) is applied. Result of the confirmatory factor analysis (CFA) and the correlation between variables within the SEM hypothesis support the hypothesis of measurement model and the structural model. The results of this study indicate a direct effect of the personal ATT, SN, and PBC as the antecedents of entrepreneurial intention and indirect effect on entrepreneurial behavior through entrepreneurial intention. The hypothesis of the direct effect of PBC on entrepreneurial behavior was rejected. The results reflecting that entrepreneurship program could play an important role in the development of entrepreneurship intention by providing students the competency and skills necessary to be an entrepreneur whether by creating a learning atmosphere to help promoting positive attitude towards entrepreneurship behavior. Business practicing or entrepreneurial workshop or laboratory for improvement of individual perception of entrepreneurial behavioral control should be encourage.

Keywords: Perceived Behavioral Control, Entrepreneurship, Behavior

บทนำ

การเป็นผู้ประกอบการถือเป็นการแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์และมีความสนใจว่าการที่บุคคลหนึ่ง ๆ จะสามารถแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการได้นั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (Baron, 2004) มักอ้างอิงปริชาศาสตร์ (Cognitive science) ด้านการรับรู้ (Intention models) ซึ่งเป็นการพยายามอธิบายว่าการแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการสามารถเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ Fishbein and Ajzen (1975) พัฒนาต่อจากทฤษฎีด้านการกระทำอย่างมีเหตุผล (Theory of reasoned action) กล่าวคือ การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้นที่ถูกกำหนดโดยปัจจัยด้านทัศนคติ บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ความสามารถ

ของตนในการควบคุมพฤติกรรม (Ajzen, 2002; Barbera & Ajzen, 2020) อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาวิจัยเชิงพฤติกรรมที่ผลการศึกษาบ่งชี้ว่าการรับรู้ความสามารถของตนในการควบคุมพฤติกรรมส่งผลโดยตรงต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลด้วยเช่นกัน (Vries, Dijkstra & Kuhlman, 1988; Kautonen, Gelderen & Tornikoski, 2013; Kautonen, Gelderen & Fink, 2015)

งานวิจัยของ Schlaegel and Koenig (2012) ชี้ให้เห็นว่างานวิจัยที่อ้างอิงทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเป็นการศึกษาเฉพาะการพัฒนาความตั้งใจ มีเพียงสามงานวิจัยที่ศึกษาครบทั้งความตั้งใจและพฤติกรรม เช่นเดียวกับการอ้างอิงทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้เรียนในหลักสูตรด้านผู้ประกอบการเป็นการศึกษาอิทธิพลเฉพาะปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งของพฤติกรรมตามแผนที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรม อาทิ ศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติที่มีผลต่อพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของผู้เรียนในหลักสูตรด้านผู้ประกอบการ (Rudhumbu, Svtwa, Munyanywa & Mutsau, 2016; Ferreira, Raposo, Rodrigues, Dinis & Paço, 2012) การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจของผู้เรียนในหลักสูตรด้านผู้ประกอบการ (Liñán & Rodríguez-Cohard, 2015; Ambad & Damid, 2016) งานวิจัยที่ศึกษาบรรทัดฐานทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของผู้เรียนในสาขาบริหารธุรกิจ (Misoska, Dimitrova & Mrsik, 2016) เช่นเดียวกับการวิจัยในประเทศไทยที่เป็นอ้างอิงพฤติกรรมตามแผนเพื่อศึกษาเฉพาะปัจจัยที่ใช้ทำนายความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (มารยาท โยทองยศ และทรงวาด สุขเมืองมา, 2559)

ดังนั้น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าการแสดงพฤติกรรมหรือการตัดสินใจเป็นผู้ประกอบการเป็นการแสดงพฤติกรรมที่ถูกกำหนดโดยความตั้งใจของบุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนคือปัจจัยด้านทัศนคติ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม และด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมหรือไม่ และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมส่งผลโดยตรงต่อการแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของผู้ที่ศึกษาหลักสูตรด้านผู้ประกอบการหรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ ความสำเร็จของการพัฒนาผู้ประกอบการให้เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจเป็นบทบาทสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาผ่านการจัดหลักสูตรด้านผู้ประกอบการ

ทบทวนวรรณกรรมและสมมติฐาน

1. ทฤษฎีความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Theory of entrepreneurial intention)

ความเป็นผู้ประกอบการคือกระบวนการในการแสวงหา ประเมิน และใช้โอกาส (Shane & Venkataraman, 2000) รวมทั้งต้องมีการเตรียมความพร้อมเมื่อโอกาสในการเป็นผู้ประกอบการมาถึง (Krueger & Brazeal, 1994) ความตั้งใจ (Intention) คือแนวโน้มของการกระทำร่วมกับความพยายามที่จะแสดงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ Ajzen (1991) ได้สรุปว่า การที่บุคคลหนึ่งจะแสดงพฤติกรรมของการเป็นผู้ประกอบการออกมา จุดเริ่มต้นเกิดจากความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นออกมา โดยความตั้งใจนั้นเป็นสิ่งที่แสดงว่าแต่ละบุคคลมีความพยายามหรือหาหนทางในการแสดงพฤติกรรมออกมาแค่ไหน ทั้งการวางแผน และลงมือทำในสิ่งเหล่านั้นมากแค่ไหน จากลักษณะต่างๆ ข้างต้น การเป็นผู้ประกอบการจึงเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความตั้งใจ (Liñán & Rodríguez-Cohard, 2015) มากกว่าที่จะมาจากปัจจัยอื่นๆ (เช่น กำเนิด หรือ ลักษณะทางประชากร) ด้วยเหตุนี้วรรณกรรมการวิจัยเกี่ยวกับการเป็นพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการจำนวนมากจึงมุ่งศึกษาถึงโดยเชื่อมโยงความตั้งใจกับพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ นอกจากนี้ Hou, Yu, Lu & Qi (2019) ได้อธิบายว่าความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Intention: EI) คือ การคิด วางแผน และการมองหาโอกาสในการสร้างธุรกิจ ซึ่งเกิดจากความรู้สึกของบุคคลเป็นตัวกระตุ้น ทำให้บุคคลนั้นเกิดแรงบันดาลใจ และความปรารถนา (Hou et al., 2019) โดยอาศัยทั้งทักษะ ความรู้ ความสามารถ

พร้อมที่จะลงมือปฏิบัติและแก้ไขปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ (Tassawa, 2019) ซึ่งความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของบุคคลนั้นจะคงอยู่จนกว่าจะถึงเวลาและโอกาสที่เหมาะสม ที่บุคคลนั้นจะแสดงพฤติกรรมออกมาตามที่ตั้งใจไว้ (คมกริช นันทะโรจวงศ์, ภูธิป มีถาวรกุล และ ประสพชัย พสุนนท์, 2561)

2. ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of planned behavior)

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (TPB) เป็นแนวคิดที่นำเสนอโดย Ajzen (1991) ที่มีหลักฐานการศึกษาว่าสามารถใช้คาดการณ์และอธิบายพฤติกรรมและการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมหนึ่งๆ ของปัจเจกบุคคล (Ajzen, 2002) TPB ได้มีการพัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ของ Fishbein and Ajzen (1975) โดย TRA อธิบายว่า การที่บุคคลจะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ขึ้นอยู่กับเหตุผลและข้อมูลที่นำมาประกอบการตัดสินใจว่าจะลงมือกระทำหรือไม่กระทำ โดยการแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลจะมีปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลด้วยกัน 2 ปัจจัย คือ ทศนคติที่มีต่อพฤติกรรม (Attitude toward the Behavior: ATT) และบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm: SN) แต่ต่อมา Ajzen พบว่าการใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (TRA) ทดสอบพฤติกรรมได้ยากมากขึ้น ถึงแม้บุคคลจะมีความตั้งใจในการกระทำมากแค่ไหน แต่อาจถูกขัดขวางจากปัจจัยอื่นๆที่ทำให้ไม่สามารถกระทำตามสิ่งที่ตั้งใจไว้ ดังนั้น Ajzen จึงได้เสนอทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (TPB) โดยเพิ่มปัจจัยที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลอีกหนึ่งปัจจัย คือ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control: PBC) เมื่อบุคคลเชื่อว่าตนเองสามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมนั้นได้ บุคคลเหล่านั้นก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาตามที่ตั้งใจไว้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (TPB) ประกอบไปด้วย 3 ปัจจัยดังนี้

2.1 ทศนคติที่มีต่อพฤติกรรม (ATT) คือ “ความเชื่อ” หรือ “ความคิด” ของแต่ละบุคคลที่มีต่อพฤติกรรม ซึ่งจะส่งผลทำให้บุคคลนั้นเลือกที่จะแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมนั้นออกมา หากบุคคลมีทัศนคติในเชิงบวกต่อพฤติกรรมนั้น จะทำให้บุคคลมีความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมออกมา แต่หากบุคคลมีทัศนคติในเชิงลบต่อพฤติกรรมนั้น บุคคลนั้นก็จะไม่มีความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมออกมา โดยทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบด้านปัญญา (Cognitive component) 2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affective component) และ 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral component) ซึ่งมีงานวิจัยหลายงานที่ศึกษาทัศนคติที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ อาทิเช่น งานวิจัยของ Rudhumbu et al. (2016) ที่ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ในประเทศบอตสวานาที่มีต่อการศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการ พบว่า หากนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการ หลังจากจบการศึกษาไปนักศึกษาจะมีความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น รวมถึงงานวิจัยของ Ferreira et al. (2012) ที่ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศโปรตุเกส พบว่า ในหลักสูตรการศึกษาที่เน้นเรื่องการปลูกฝังทัศนคติให้กับนักเรียน ฝึกการลงมือปฏิบัติ เรียนรู้เรื่องกระบวนการในการประกอบธุรกิจมากกว่าเน้นแต่เรื่องเนื้อหาและความรู้ภายในห้องเรียน มีผลทำให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีในการเป็นผู้ประกอบการ

H1: ทศนคติที่มีต่อพฤติกรรม (ATT) มีอิทธิพลทางตรงกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI)

2.2 บรรทัดฐานทางสังคม (SN) คือ การรับรู้ถึงแรงกดดัน และความคาดหวังจากบุคคลรอบข้างที่มีความสำคัญ ที่ส่งผลทำให้บุคคลเลือกแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมนั้นออกมา หากบุคคลรอบข้างต้องการให้แสดงพฤติกรรมออกมา จะทำให้บุคคลมีความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมออกมา แต่หากบุคคล

รอบข้างไม่ต้องการให้แสดงพฤติกรรมออกมา บุคคลนั้นก็จะไม่มีความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมออกมา โดยบรรทัดฐานทางสังคมมี 2 องค์ประกอบ คือ 1) บรรทัดฐานเชิงรุก หรือ บรรทัดฐานคำสั่งห้าม (Injunctive norms) และ 2) บรรทัดฐานเชิงพรรณนา (Descriptive norms) ซึ่งมีงานวิจัยหลายงานที่ศึกษาบรรทัดฐานทางสังคมที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ อาทิเช่น งานวิจัยของ Turulja, Veselinovic, Agic and Pasic-Mesihovic (2020) ที่ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในประเทศบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมเป็นปัจจัยในการทำนายความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา หากบุคคลนั้นรับรู้ถึงการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อนและบุคคลรอบข้างที่มีความสำคัญ จะส่งผลทำให้บุคคลเชื่อในความสามารถของตนเองในการเริ่มต้นธุรกิจ ช่วยเพิ่มความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการให้สูงขึ้น รวมถึงปัจจัยด้านความรู้สึกล้มเหลวในการเป็นผู้ประกอบการก็จะลดลง หากบุคคลนั้นได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อนและบุคคลรอบข้างที่มีความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Misoska et al. (2016) ที่ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในประเทศนอร์มาซีโดเนีย พบว่า ครอบครัวและสถาบันการศึกษามีอิทธิพลและทำให้ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาเพิ่มขึ้น ด้วยการเสริมสร้างทักษะ ความรู้และประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการให้กับนักศึกษา จะส่งผลทำให้นักศึกษาพร้อมที่จะเริ่มต้นธุรกิจใหม่

H2: บรรทัดฐานทางสังคม (SN) มีอิทธิพลทางตรงกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI)

2.3 การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) คือ การรับรู้ว่าพฤติกรรมที่ต้องการแสดงนั้นมีความง่าย หรือ ยากเพียงใด และบุคคลนั้นมีความสามารถเพียงพอที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นออกมาตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่ โดยปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมมี 2 ปัจจัย ประกอบไปด้วย 1) การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) หรือ ปัจจัยภายใน คือ ทักษะ ความรู้ ความตั้งใจ ความสามารถ และ 2) การรับรู้ความสามารถในการควบคุม (Perceived controllability) หรือ ปัจจัยภายนอก คือ ความพร้อมทั้งในด้านเวลา การเงิน ความร่วมมือของผู้อื่น ซึ่งการที่บุคคลรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมจะช่วยลดผลกระทบของพฤติกรรมที่เกิดจากความตั้งใจ คือ หากบุคคลรับรู้ขอบเขตความสามารถในการแสดงพฤติกรรมของตนเอง จะส่งผลให้บุคคลนั้นกล้าที่จะลงมืออย่างเต็มที่ทำตามความสามารถของตนและดำเนินตามแผนการที่ตั้งใจไว้ นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาเชิงพฤติกรรมด้านสุขภาพที่ยืนยันว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองและความสามารถในการควบคุมการแสดงพฤติกรรมส่งผลโดยตรงต่อการแสดงพฤติกรรมและเพิ่มศักยภาพในการพยากรณ์การแสดงพฤติกรรมอีกด้วย (Vries et al., 1988) งานวิจัยหลายงานที่ศึกษาการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ อาทิเช่น งานวิจัยของ Farrukh, Alzubi, Shahzad, Waheed and Kanwal (2018) ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในประเทศปากีสถาน พบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเป็นปัจจัยที่มีส่วนอย่างมาก เมื่อพวกเขามั่นใจว่าสามารถควบคุมการดำเนินงาน รับมือกับความเสี่ยงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ ส่งผลทำให้นักศึกษามีความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น รวมถึงงานวิจัยของ Liñán et al. (2015) ที่ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะบริหารและเศรษฐศาสตร์ในประเทศสเปน พบว่า นักศึกษาจะไม่มีความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการหากการวางหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นและเตรียมพร้อมให้นักเรียนเข้าสู่เส้นทางความเป็นพนักงานในบริษัทมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

H3: การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) มีอิทธิพลทางตรงกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI)

H4: การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) มีอิทธิพลทางตรงกับการพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (EB)

3. ความตั้งใจที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ

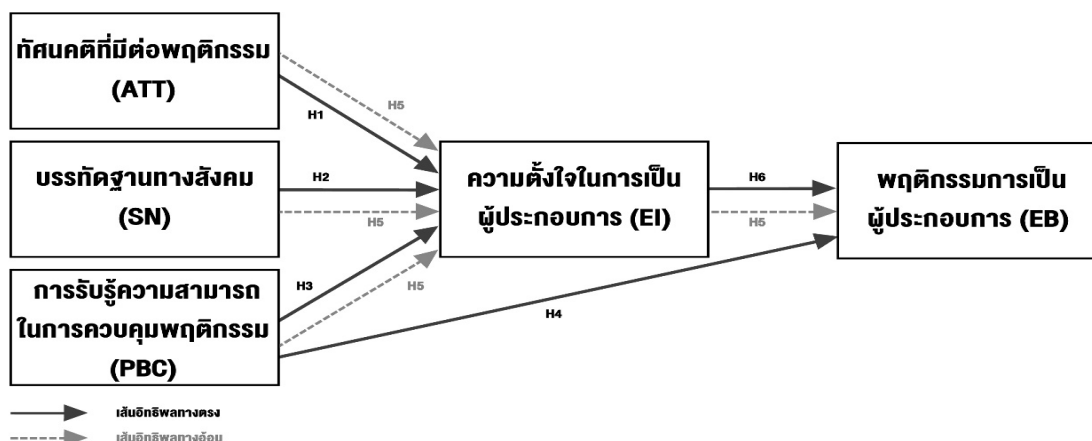
งานวิจัยที่ให้ความสนใจและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการกับพฤติกรรมของการเป็นผู้ประกอบการ อาทิเช่น งานวิจัยของ Kautonen et al. (2013) ที่ศึกษาพฤติกรรมของการเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มวัยทำงานในประเทศฟินแลนด์ พบว่า ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการทำนายความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ ส่วนความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการและการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมนั้น เป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา และงานวิจัยของ Kautonen et al. (2015) ที่ศึกษาทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนที่ใช้ทำนายความตั้งใจและพฤติกรรมในการเป็นผู้ประกอบการ ในประเทศออสเตรียและฟินแลนด์ พบว่า หากบุคคลนั้นรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนเองมากเท่าไร ยิ่งส่งผลให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรมออกมาได้มากขึ้น ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ คมกริช นันทะโรจวงศ์ ภูธิป มีถาวรกุล และประสพชัย พสุนนท์ (2561) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่นในประเทศไทย พบว่า หากบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ประกอบการ รับรู้ความสามารถของตนเอง และรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้าง จะส่งผลทำให้บุคคลนั้นเกิดความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ และส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะพ่อแม่ ครู อาจารย์ และเพื่อนๆ มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่นไทยเป็นอย่างมาก รวมถึงงานวิจัยของ Nergui (2020) ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการเป็นพฤติกรรมในประเทศญี่ปุ่น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประกอบการที่มีการก่อตั้งธุรกิจภายใน 10 ปี พบว่า ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการถือเป็นตัวทำนายพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการที่สำคัญ โดยความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการที่จะส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป

H5: ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม (ATT), บรรทัดฐานทางสังคม (SN) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) มีอิทธิพลทางอ้อมกับพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (EB) โดยผ่านความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI)

H6: ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI) มีอิทธิพลทางตรงกับการพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (EB)

4. สรุปโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (The Structural Relationship of the Factors that Influence Entrepreneur Behavior)

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามแผน ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ สรุปโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ

วิธีการวิจัย

1. ข้อมูลและเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาหรือผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ใช้วิธีการศึกษาโดยการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธี SEM ขึ้นอยู่กับจำนวนตัวแปรและจากหลักการกำหนดจำนวนตัวอย่างที่ยอมรับทั่วไป (Rule of thumb) ควรมีจำนวนตัวอย่างอย่างน้อย 5-10 ตัวอย่างสำหรับแต่ละตัวแปรสังเกตได้ (Bentler & Chou, 1987; Ding, Velicer, & Harlow, 1995; Tanaka, 1987) ทั้งนี้ขนาดตัวอย่างที่มากกว่า 300 ตัวอย่างจะช่วยให้เกิดปัญหาของค่าผิดปกติและค่าความแปรปรวนติดลบและตัวแปรสังเกตได้มีการแจกแจงแบบปกติพหุนาม (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2014) ใน การศึกษานี้ เนื่องจากมีตัวแปรสังเกตได้จำนวน 30 ตัวแปร ควรมีจำนวนตัวอย่างอย่างน้อย 150-300 ตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยใช้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง จึงถือว่าตัวอย่างมีจำนวนเพียงพอ จำนวนตัวอย่างที่เพิ่มอีกหนึ่ง ในสามจากจำนวนตัวอย่างขั้นต่ำเพื่อกรณีการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์หรือมีผู้ไม่ตอบแบบสอบถาม

2. การให้นิยามปฏิบัติ (Operationalization) และการวัดค่า (Measurement)

กรอบในการศึกษานี้มาจากการทบทวนทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยตัวแปร 1) ตัวแปรอิสระ คือ ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม (ATT) บรรทัดฐานทางสังคม (SN) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) 2) ตัวแปรตาม คือ ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI) และพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (EB) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตัวแปรสำรวจได้โดยพัฒนาแบบสอบถาม (Questionnaire) ในการสอบถามความเห็นเพื่อวัดระดับตัวแปรอิสระของพฤติกรรมตามแผนที่มีผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ วัดระดับของความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ และวัดระดับของการแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ แบ่งระดับความเห็นออกเป็น 5 ระดับแบบอันตรภาคขั้นที่เท่ากัน (Likert Scale) เรียงค่าระดับจากน้อยไปหามาก แบบสอบถามมีการตรวจสอบความใช้ได้ของเนื้อหา (Content Validity) โดยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามมาทดสอบกับผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 40 ชุด เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นของคำถามรายข้อและในภาพรวมโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยมีค่าความเชื่อมั่นในภาพรวม 0.882 และรายข้อแต่ละข้อมีค่ามากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่ต้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.7 (Cronbach, 1990)

สถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model, SEM) และใช้โปรแกรม AMOS Version 26 ในการประมาณค่าและวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการวิเคราะห์สมการโครงสร้างประกอบด้วย การกำหนดโครงสร้างของแบบจำลอง (Model Specification) การระบุลักษณะเฉพาะของแบบจำลอง (Model identification) การประมาณค่าพารามิเตอร์ (Estimation) และตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Testing and modification)(Foster, Brakus, & Yavorsky, 2006) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis; CFA) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ (Observed variable) 30 ตัวแปร กับตัวแปรแฝง (Latent variable) จำนวน 5 ตัวแปร และแสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบไดอะแกรม (Foster et al. 2006) เพื่อพิสูจน์การยอมรับหรือปฏิเสธความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การประมาณค่าพารามิเตอร์ (Regression analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) จำนวน 3 ตัวแปร กับตัวแปรแฝงที่เป็นตัวแปรตาม (Endogenous variable) จำนวน 2 ตัวแปร ตรวจสอบเพื่อยืนยันความสัมพันธ์ที่พบจากข้อมูลเชิงประจักษ์มีสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับโมเดลที่สร้างขึ้นมา และการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม

ผลการศึกษา

การตรวจสอบความเหมาะสมของขนาดกลุ่มตัวอย่างและตรวจสอบสหสัมพันธ์ของประชากร ด้วยค่าสถิติ Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) (Kaiser, 1970) และค่า Bartlett's test (Kaiser & Rice, 1974) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 1 จึงเป็นไปตามเงื่อนไขการวิเคราะห์ด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบค่า KMO และ Bartlett's test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		0.941
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	6313.784
	df	435
	Sig.	0.000

โดยมีผลการศึกษาตามขั้นตอนการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ดังนี้

ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดสมมติฐานและกำหนดแบบจำลองสมการโครงสร้างความสัมพันธ์เพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังแสดงในภาพที่ 1

การหาค่าองค์ประกอบ (Factor loading) ของชุดตัวแปรสังเกตได้สำหรับแต่ละตัวแปรแฝง โดยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ได้ค่าองค์ประกอบ (Factor loading) ของชุดตัวแปรสังเกตได้ของแต่ละตัวแปรแฝง แสดงดังตารางที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยทำการตัดตัวแปรสังเกตได้บางตัวที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำกว่าเกณฑ์ 0.6 (Hair, Anderson, Tatham, & Black, 1998) ออกไป ดังนี้ (1) ชุดตัวแปรแฝง ATT (ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม) คือ ATT2 , ATT3 , ATT6 และ ATT9 (2) ชุดตัวแปรแฝง PBC (การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม) คือ PBC2 และ PBC3 (3) ชุดตัวแปรแฝง EI (ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ) คือ EI3 และ EI6 ตัวแปรสังเกตได้ที่เหลืออยู่แต่ละตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นไปตามเกณฑ์ ผลการทดสอบความตรงหรือความใช้ได้ (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของสมการโครงสร้างพบว่าเป็นไปตามเกณฑ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha

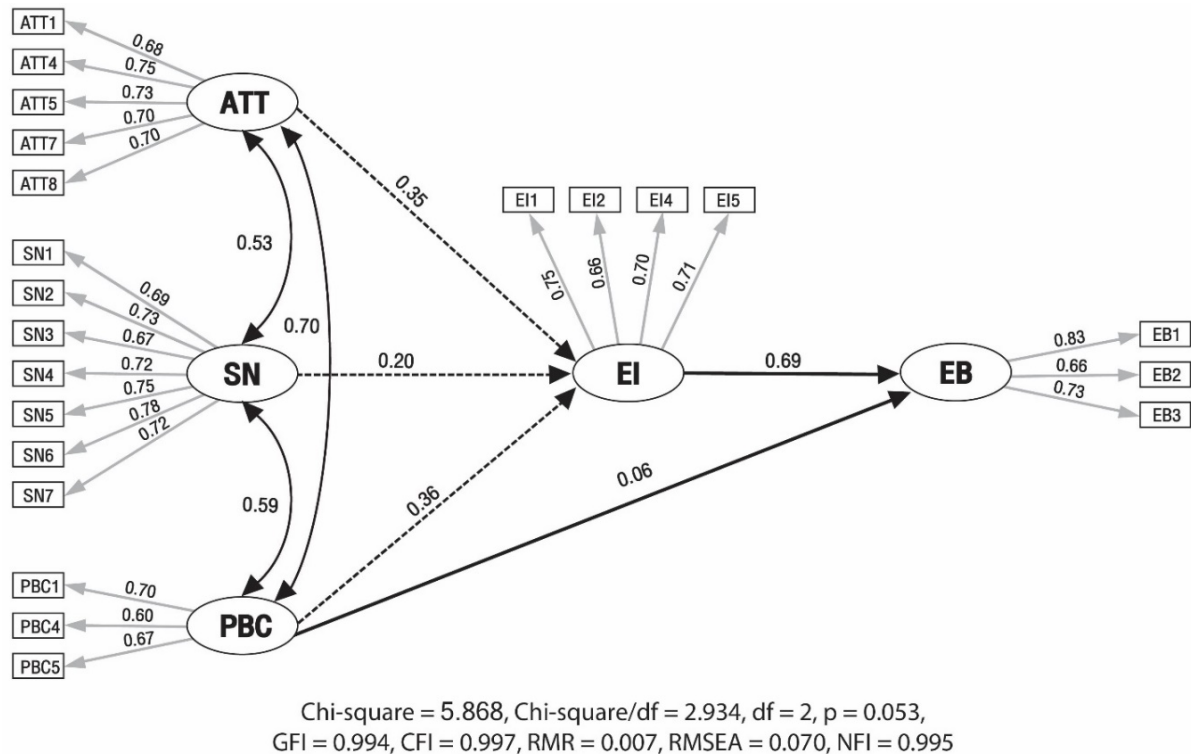
Coefficient) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 (Cronbach, 1990), ความน่าเชื่อถือเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability: CR) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 (Fornell & Larcker, 1981) ค่าความแปรปรวนเฉลี่ย (Average Variance Extracted: AVE) มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 และหาก AVE มีค่าน้อยกว่า 0.5 แต่ CR มีค่ามากกว่า 0.6 สามารถยอมรับได้ (Fornell & Larcker, 1981) ดังนั้น ตัวแปรสังเกตได้จึงสามารถเป็นองค์ประกอบระบุค่าทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ พฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ ที่ต้องการทดสอบสมมติฐานได้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ที่ยืนยันแบบจำลองการวัด (Measurement Model)

ตัวแปร	ชื่อย่อ	Factor loading	p-value	Cronbach Alpha	CR	AVE
ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม	ATT1	0.68	***	0.85	0.837	0.506
	ATT4	0.75	***			
	ATT5	0.73	***			
	ATT7	0.70	***			
	ATT8	0.70	***			
บรรทัดฐานทางสังคม	SN1	0.69	***	0.88	0.885	0.524
	SN2	0.73	***			
	SN3	0.67	***			
	SN4	0.72	***			
	SN5	0.75	***			
	SN6	0.78	***			
	SN7	0.72	***			
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม	PBC1	0.70	***	0.70	0.695	0.433
	PBC4	0.60	***			
	PBC5	0.67	***			
ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ	EI1	0.75	***	0.79	0.798	0.498
	EI2	0.66	***			
	EI4	0.70	***			
	EI5	0.71	***			
พฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ	EB1	0.83	***	0.78	0.786	0.553
	EB2	0.66	***			
	EB3	0.73	***			

*** $p < 0.001$ มีนัยสำคัญ

การระบุลักษณะเฉพาะของโมเดลโดยตรวจสอบเมตริกของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่าโมเดลมีลักษณะระบุเกินพอดี (Over identification) มีค่าองศาอิสระ (Degree of freedom) เท่ากับ 2 ซึ่งสามารถประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดลสมการโครงสร้างได้โดยการวิจัยนี้ใช้โปรแกรม AMOS ทำการประมาณค่าพารามิเตอร์โดยวิธีประมาณค่าแบบ Maximum likelihood (ML) ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Model)

ตารางที่ 3 ผลทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้าง

ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์ค่าความสอดคล้องที่ยอมรับได้และสอดคล้องดี *	ผลการวิจัย
Relative Chi-square (Chi-square/df)	$0 < \text{Chi-square/df} < 3.0$	2.934
Root Mean Square Residual (RMR)	$0.05 - 0.08$ (< 0.05 สอดคล้องดี)	0.007
Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)	$0.08 - 0.10$ (< 0.08 สอดคล้องดี)	0.070
Normalized Fit Index (NFI)	≥ 0.90 (> 0.95 สอดคล้องดี)	0.995
Comparative Fit Index (CFI)	≥ 0.90 (> 0.95 สอดคล้องดี)	0.997
Goodness of Fit Index (GFI)	≥ 0.9 (> 0.95 สอดคล้องดี)	0.994

* Hooper, et. al. (2008)

ในการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างตามสมมติฐาน (ภาพที่ 1) กับข้อมูลเชิงประจักษ์จากตัวอย่างพบว่า มีความสอดคล้องกันดี สมการโครงสร้างตามสมมติฐานอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้สมเหตุสมผล มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Bollen, 1989; Schumacker & Lomax, 2010) แสดงผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 3

ตารางที่ 4 ค่าน้ำหนักของความสัมพันธ์ในแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Regression weight of structural model)

คู่ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปร	Estimate	S.E.	C.R.	P	R ²	นัยสำคัญ ทางสถิติ
EI ← ATT	0.355	0.044	8.176	0.001***	0.638	มี
EI ← SN	0.200	0.029	5.249	0.001***		มี
EI ← PBC	0.361	0.050	7.975	0.001***		มี
EB ← PBC	0.062	0.066	1.261	0.207	0.545	ไม่มี
EB ← EI	0.692	0.059	14.031	0.001***		มี

* p < 0.05, ** p < 0.01, *** p < 0.001 มีนัยสำคัญ

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ใช้กำหนดความสัมพันธ์ของสมการโครงสร้างจำนวนทั้งสิ้น 6 สมมติฐานแสดงในตารางที่ 4 ซึ่งสรุปได้ว่าโมเดลสมการโครงสร้างตามสมมติฐานการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน ทั้งอิทธิพลทางตรง (Direct effect) อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) โดยมีเส้นทางความสัมพันธ์ตามภาพที่ 2

ตารางที่ 5 แสดงผลทดสอบอิทธิพลทางตรง, อิทธิพลทางอ้อม และผลรวมเส้นอิทธิพล

เส้นอิทธิพล	อิทธิพลทางตรง (DE)	อิทธิพลทางอ้อม (ID)	ผลรวมของเส้นอิทธิพล (TE)
ATT → EI	0.35	-	0.35
ATT → EI → EB	-	0.24 (0.35 × 0.69)	0.24
SN → EI	0.20	-	0.20
SN → EI → EB	-	0.14 (0.20 × 0.69)	0.14
PBC → EI	0.36	-	0.36
PBC → EI → EB	0.06	0.25 (0.36 × 0.69)	0.31
EI → EB	0.69	-	0.69

ผลการทดสอบอิทธิพลทางตรง (Direct effect), อิทธิพลทางอ้อม (Indirect effect) และผลรวมเส้นอิทธิพล (Total Effect) ของปัจจัยกำหนดความตั้งใจ (ATT, SN, PBC) และความตั้งใจในการเป็น

ผู้ประกอบการ (EI) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (EB) ของนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาระดับผู้ประกอบการสรุปผลการทดสอบแสดงในตารางที่ 5

โดยอธิบายผลการทดสอบสมมติฐานอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจและพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการได้ดังนี้

1. ยอมรับสมมติฐานที่ 1 ทักษะที่มีต่อพฤติกรรม (ATT) มีอิทธิพลทางตรงกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีค่า P-value เท่ากับ 0.001 ขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.35
2. ยอมรับสมมติฐานที่ 2 บรรทัดฐานทางสังคม (SN) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีค่า P-value เท่ากับ 0.001 ขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.20
3. ยอมรับสมมติฐานที่ 3 การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีค่า P-value เท่ากับ 0.001 ขนาดอิทธิพล 0.36
4. ปฏิเสธสมมติฐานที่ 4 การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (EB) เนื่องจากมีค่า P-value เท่ากับ 0.207 จึงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ขนาดอิทธิพล 0.06
5. ยอมรับสมมติฐานที่ 5 ทักษะที่มีต่อพฤติกรรม (ATT), บรรทัดฐานทางสังคม (SN) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) มีอิทธิพลทางอ้อมกับพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (EB) โดยผ่านความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีค่า P-value เท่ากับ 0.001 ขนาดอิทธิพล 0.24, 0.14 และ 0.25 ตามลำดับ
6. ยอมรับสมมติฐานที่ 6 ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI) มีอิทธิพลทางตรงกับพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (EB) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีค่า P-value เท่ากับ 0.001 ขนาดอิทธิพล 0.69

อภิปรายผลและสรุปการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบสมการโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยกำหนดความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรมมีผลต่อการตัดสินใจเป็นผู้ประกอบการตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ที่เป็นนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาผู้ประกอบการ และใช้วิธีการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model, SEM) ผลการศึกษาพบว่าสมการโครงสร้างของข้อมูลเชิงประจักษ์สอดคล้องกับโครงสร้างความสัมพันธ์ตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการตัดสินใจเป็นผู้ประกอบการผ่านความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาผู้ประกอบการได้แก่ ทักษะที่มีต่อพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม การทดสอบสมมติฐานไม่ยืนยันว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมมีอิทธิพลทางตรงต่อการแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ

การทดสอบสมมติฐานมีผลสรุปสมมติฐานดังนี้

ทักษะที่มีต่อพฤติกรรม (ATT) มีอิทธิพลทางตรงกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI) (สมมติฐานที่ 1) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rudhumbu et al (2016) ที่ศึกษาทัศนคติของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ในประเทศบอตสวานาที่มีต่อการศึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการ พบว่า หากนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อ

การศึกษาการเป็นผู้ประกอบการ หลังจากจบการศึกษาไปนักศึกษาจะมีความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น รวมถึงงานวิจัยของ Ferreira et al. (2012) ที่ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนมัธยมศึกษาในประเทศโปรตุเกส พบว่า ในหลักสูตรการศึกษาที่เน้นเรื่องการปลูกฝังทัศนคติให้กับนักเรียน ฝึกการลงมือปฏิบัติ เรียนรู้เรื่องกระบวนการในการประกอบธุรกิจมากกว่าเน้นแต่เรื่องเนื้อหาและความรู้ภายในห้องเรียน มีผลทำให้นักศึกษามีทัศนคติที่ดีในการเป็นผู้ประกอบการ

บรรทัดฐานทางสังคม (SN) มีอิทธิพลทางตรงกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI) (สมมติฐานที่ 2) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Turulja et al. (2020) ที่ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในประเทศบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมเป็นปัจจัยในการทำนายความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา หากบุคคลนั้นรับรู้ถึงการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อนและบุคคลรอบข้างที่มีความสำคัญ จะส่งผลทำให้บุคคลเชื่อในความสามารถของตนเองในการเริ่มต้นธุรกิจ ช่วยเพิ่มความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการให้สูงขึ้น รวมถึงปัจจัยด้านความรู้สึกกลัวการล้มเหลวในการเป็นผู้ประกอบการก็จะลดลง หากบุคคลนั้นได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อนและบุคคลรอบข้างที่มีความสำคัญ รวมถึงงานวิจัยของ Misoska et al. (2016) ที่ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในประเทศนอร์มาซีโดเนีย พบว่า ครอบครัวและสถาบันการศึกษามีอิทธิพลและทำให้ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาเพิ่มขึ้น ด้วยการเสริมสร้างทักษะ ความรู้และประสบการณ์ในการเป็นผู้ประกอบการให้กับนักศึกษา จะส่งผลทำให้นักศึกษาพร้อมที่จะเริ่มต้นธุรกิจใหม่

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) มีอิทธิพลทางตรงกับความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI) (สมมติฐานที่ 3) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Farrukh et al. (2018) ที่ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาในประเทศปากีสถาน พบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเป็นปัจจัยที่มีส่วนอย่างมาก เมื่อพวกเขามั่นใจว่าสามารถควบคุมการดำเนินงาน รับมือกับความเสี่ยง และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ ส่งผลทำให้นักศึกษามีความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น รวมถึงงานวิจัยของ Liñán et al. (2015) ที่ศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะบริหารและเศรษฐศาสตร์ในประเทศสเปน พบว่า นักศึกษาจะไม่มีความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ หากการวางหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นและเตรียมพร้อมให้นักเรียนเข้าสู่เส้นทางการทำงานในบริษัทมากกว่าการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) ไม่มีอิทธิพลทางตรงกับพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (EB) (สมมติฐาน 4) แม้ว่าจะมีงานวิจัยที่ศึกษาพฤติกรรมของการเป็นผู้ประกอบการของคนวัยทำงานในประเทศฟินแลนด์และออสเตรียโดยพบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมสามารถพยากรณ์พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกได้อย่างมีนัยสำคัญ (Kautonen et al. 2013; Kautonen et al. 2015)

ปัจจัยพฤติกรรมตามแผน ประกอบด้วย ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม (ATT) บรรทัดฐานทางสังคม (SN) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) มีอิทธิพลทางอ้อมกับพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (EB) โดยผ่านความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI) (สมมติฐานที่ 5) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kautonen et al. (2013) ที่ศึกษาพฤติกรรมของการเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มวัยทำงานในประเทศฟินแลนด์ พบว่า ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการทำนายความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ รวมถึงงานวิจัยของ คมกริช นันทะโรจวงศ์ ภูธิป มีถาวรกุล และ ประสพชัย พสุนนท์ (2561) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่นในประเทศไทย พบว่า หากบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็น

ผู้ประกอบการ ได้รับความสามารถของตนเอง และรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้าง จะส่งผลทำให้บุคคลนั้นเกิดความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ และส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะพ่อแม่ ครู อาจารย์ และเพื่อนๆ มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่นไทยเป็นอย่างมาก

ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (EI) มีอิทธิพลทางตรงกับพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการ (EB) (สมมติฐานที่ 6) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kautonen et al. (2013) รวมถึงงานวิจัยของ (Nergui, 2020) ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการเป็นพฤติกรรมในประเทศญี่ปุ่น โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประกอบการที่มีการก่อตั้งธุรกิจภายใน 10 ปี พบว่า ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการถือเป็นตัวทำนายพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการที่สำคัญ โดยความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการที่จะส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันออกไป

จากผลการศึกษาข้างต้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ โดยสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในสาขาด้านผู้ประกอบการสามารถมีบทบาทในการช่วยพัฒนาผู้ประกอบการได้ โดยเป็นสนามทดลองในการลงมือปฏิบัติ เพื่อทำให้นักศึกษามีความมั่นใจและรับรู้ถึงความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น (PCB) หรือการสร้างกระบวนการและบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อหล่อหลอมให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติเชิงบวกต่อการเป็นผู้ประกอบการ (ATT) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการได้เพิ่มขึ้น

การศึกษานี้มีข้อจำกัดคือการเก็บข้อมูลของตัวอย่างไม่สามารถติดตามข้อมูลระยะยาวจึงไม่อาจจำแนกข้อมูลเป็นช่วงก่อนเข้ารับการศึกษาและหลังจากสำเร็จการศึกษาได้ อนึ่ง การศึกษาอิทธิพลหรือความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเป็นผู้ประกอบการยังมีปัจจัยภายนอกอื่นๆ อาทิ มาตรการภาครัฐในการส่งเสริมผู้ประกอบการ หรือการจัดตั้งธุรกิจสตาร์ทอัพ ดังนั้น การวิจัยในอนาคตอาจขยายขอบเขตเพื่อศึกษาผลของมาตรการจูงใจของรัฐว่าสามารถเร่งหรือเพิ่มโอกาสให้ผู้สนใจเป็นผู้ประกอบการให้สามารถแสดงพฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการได้สำเร็จจริงตามความตั้งใจและแผนที่วางไว้ได้จริงหรือไม่ และอาจนำผลการศึกษาไปใช้ประกอบการวางนโยบายสนับสนุนหรือส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการให้เกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- คมกริช นันทะโรงพงศ์, ภูธิป มีถาวรกุล และประสพชัย พสุนนท์. (2561). พฤติกรรมการเป็นผู้ประกอบการของวัยรุ่นไทย: อิทธิพลของการรับรู้ ความสามารถตนเองและการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมต่อความตั้งใจ ในการเป็นผู้ประกอบการในบริบทวัฒนธรรมแบบรวมกลุ่ม. **วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ**, 9(2), 244–59.
- มารยาท โยทองยศ และทรงวาด สุขเมืองมา. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาปริญญาตรี: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ. **วารสารสุทธิปริทัศน์**, 30(95), 103-115.
- Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. **Organizational Behavior and Human Decision Processes**, 50(2), 179–211.
- Ajzen, I. (2002). Perceived behavioral control, self-efficacy, locus of control, and the theory of planned behavior. **Journal of Applied Social Psychology**, 32(4), 665–683.
- Ambad, S. N. A., & Damid, H. D. A. (2016). Determinants of Entrepreneurial Intention Among Undergraduate Students in Malaysia. **Procedia Economics and Finance**, 37, 108-114.

- Barbera, F. L., & Ajzen, I. (2020). Control Interactions in the Theory of Planned Behavior: Rethinking the Role of Subjective Norm. **Europe's Journal of Psychology**, **16**(3), 401-417.
- Baron, R. A. (2004). The cognitive perspective: a valuable tool for answering entrepreneurship's basic "why" questions. **Journal of Business Venturing**, **19**(2), 221-239.
- Bentler, P. M., & Chou, C. (1987). Practical issues in structural modeling. **Sociological Methods and Research**, **16**(1), 78-117.
- Bollen, K. A. (1989). **Structural equations with latent variables**. New York: Wiley.
- Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of Psychological Testing** (5th ed). New York: Harper Collins Publishers.
- Ding, L., Velicer, W. F., & Harlow, L. L. (1995). Effects of estimation methods, number of indicators per factor, and improper solutions in structural equation modeling fit indices. **Structural Equation Modeling**, **2**(2), 119-144.
- Farrukh, M., Alzubi, Y., Shahzad, I. A., Waheed, A., & Kanwal, N. (2018). Entrepreneurial Intentions: The Role of Personality Traits in Perspective of Theory of Planned Behavior. **Asia Pacific Journal of Innovation and Entrepreneurship**, **12**(3), 399-414.
- Ferreira, J. J., Raposo, M. L., Rodrigues, R. G., Dinis, A., & Paço, A. D. (2012). A Model of Entrepreneurial Intention: An Application of the Psychological and Behavioral Approaches. **Journal of Small Business and Enterprise Development**, **19**(3), 424-440.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). Belief, attitude, intentions and behavior: **An introduction to theory and research**. Boston: Addison-Wesley.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating Structural Equation Models with Unobservable Variables and Measurement Error. **Journal of Marketing Research**, **18**(1), 39-50.
- Foster, J. J., Brakus, E., & Yavorsky, C. (2006). **Understanding and Using Advanced Statistics**. London: SAGE Publication.
- Hair, J. F., Anderson, R., Tatham, R., & Black, W. (1998). **Multivariate data analysis** (5th ed). New Jersey: Prentice-Hall.
- Hair, J. F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2014). **Multivariate data analysis** (7th ed). Essex, UK, Pearson Education Limited.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. R. (2008). Structural Equation Modelling: Guidelines for Determining Model Fit. **Electronic Journal of Business Research Methods**, **6**(1), 53-60.
- Hou, F., Yu, S., Lu, M., & Qi, M. (2019). Model of the Entrepreneurial Intention of University Students in the Pearl River Delta of China. **Frontiers in Psychology**, **10**, 1-16.
- Kaiser, H. F. (1970). A Second-Generation Little Jiffy. **Psychometrika**, **35**(4), 401-415.

- Kaiser, H. F., & Rice, J. (1974). Little jiffy: Mark IV. **Educational and Psychological Measurement**, **34**(1), 111-117.
- Kautonen, T., Gelderen, M. V., & Tornikoski, E. (2013). Predicting Entrepreneurial Behaviour: A Test of the Theory of Planned Behavior. **Applied Economics**, **45**(6), 697–707.
- Kautonen, T., Gelderen, M. V., & Fink, M. (2015). Robustness of the Theory of Planned Behavior in Predicting Entrepreneurial Intentions and Actions. **Entrepreneurship Theory and Practice**, **39**(3), 655–674.
- Krueger, N. F., & Brazeal, D. V. (1994). Entrepreneurial potential and potential entrepreneurs. **Entrepreneurship Theory and Practice**, **18**(3), 91–104.
- Liñán, F., & Rodríguez-Cohard, J. C. (2015). Assessing the Stability of Graduates' Entrepreneurial Intention and Exploring Its Predictive Capacity. **Academia Revista Latinoamericana de Administracion**, **28**(1), 77–98.
- Misoska, A. T., Dimitrova, M., & Mrsik, J. (2016). Drivers of Entrepreneurial Intentions among Business Students in Macedonia. **Economic Research-Ekonomska Istrazivanja**, **29**(1), 1062–1074.
- Nergui, E. (2020). The Translation of Entrepreneurial Intention into Behavior. **Hokkaido University Collection of Scholarly and Academic Papers**, **70**(2), 125-137.
- Rudhumbu, N., Sotwa, D., Munyanyiwa, T., & Mutsau, M. (2016). Attitudes of Students towards Entrepreneurship Education at Two Selected Higher Education Institutions in Botswana: A Critical Analysis and Reflection. **Academic Journal of Interdisciplinary Studies MCSER Publishing**, **5**(2), 83-94.
- Shane, S., & Venkataraman, S. (2000). The promise of entrepreneurship as a field of research. **Academy of Management Review**, **25**(1), 217–226.
- Schlaegel, C., & Koenig, M. (2012). Determinants of entrepreneurial intent: A meta-analytic test and integration of competing models. **Journal of Entrepreneurship Theory and Practice**, **38**(2), 291-332.
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G., (2010). **A beginner's guide to structural equation modeling**. (3rd ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Tanaka, J. S. (1987). "How big is big enough?": Sample Size and Goodness of Fit in Structural Equation Models with Latent Variables. **Child Development**, **58**(1), 134– 146.
- Tassawa, C. (2019). A Structural Model for Predicting Entrepreneurial Intention of University Students. **Humanities, Arts and Social Sciences Studies**, **19**(2), 362–386.
- Turulja, L., Veselinovic, L., Agic, E., & Pasic-Mesihovic, A. (2020). Entrepreneurial Intention of Students in Bosnia and Herzegovina: what Type of Support Matters. **Economic Research-Ekonomska Istrazivanja**, **33**(1), 2713–2732.
- Vries de, H., Dijkstra, M., & Kuhlman, P. (1988). Self-efficacy: The Third Factor Besides Attitude and Subjective Norm as a Predictor of Behavioural Intentions. **Health Education Research**, **3**(3), 273-282.